

ועד הלשון תרע"ח-ת"ש

אחרי המלחמה העולמית הקודמת לבשו החיים בארץ ישראל צורה אחרת, ואתם יחד גם הלשון העברית, ותחת אשר בימי המלחמה היה אסור להדיבק מודעה ברחוב בעברית, נהייתה הלשון העברית בתקף המנדט לאחת השפות הרשמיות של הממשלה. והממשלה הייתה מכרכחת לחתוש בעבדה זו, החל מן הפטקה שעלה כל דלת ודלת של כל אחד מחדרי מחלקות הפקידות השונות ועד העתון הרשמי שהוא מפרסמת, ועוד כל המודעות שהיא מדבריקה ברחובות או שולחת לאנשים פרטיים, ועוד לקבלת כל מיני בקשות של התושבים או שימוש טעונתייהם בכתבי המשפט. כל החיים המשלטים נהיו גם בעבריים. ומצד שני הפכו כל בתיה הספר שבערים ובמושבות לבתי ספר עבריים, ושרות אלפי ילדים למדו כל למודיהם בעברית, ובפיהם למדו אלה מהוריהם שלא ידעו עברית – לדבר בלשון זו.

עתה נהייתה העברית באמת ללשון העם, ובכל אפן ללשון הדור הצער ברכבותיו. גם לפני המלחמה היה ידוע בעולם כי בארץ ישראל מדברים עברית, וככל היהודי היושב בגללה שש ושמח על העבדה הזאת, אבל אלו היושבים בארץ ידעו כמה הם המדברים עברית בארץ: חלק קטן מאד של הדור הצער וחמשה או ששה בתיה ספר שם שררה העברית בתור שפה היה. אבל הורי הילדים האלה, הבוגרים שבארץ, המשיכו לדבר בלשונותיהם השונות.

נוסף גורם שלישי, הוא החלטת הסתדרות העובדים על ריבות חבריה כי הלשון היחידה שצרכיה להיות המדוברת היא רק הלשון העברית. וככה נוספו עוד ריבות מדברים עברית, תחת אשר לפניו המלחמה הוציאו אף עתן באידיטי.

וחיה הלשון העברית בתור שפה מדוברת היא המנתה היותר השובה שנותנה ארץ ישראל לוולה. ואם ישום בתיה ספר למאוח בוגלה אשר שפת ההוראה בהם היא עברית, וישם ביום עולמים רבים מהגולה אשר בריגע דרך רוגם על אדמות ארץ ישראל הם מדברים כבר בעברית כאחד ממנו, הן זה והשפעת ארץ ישראל המדוברת עברית. ואם היא והם יודעים לדבר בשפה זו על כל עניין מוביל הרגש איזה מחסור שהוא בלשון – הן כל זה הודות לאלפים רבים של מילים בכל מקצועות החיים חדש ועד הלשון העברית, נוסף על אלפי המילים שחדשו הספרים.

אך התקומות תחית הלשון בפי תושבי ארץ ישראל הגדילה גם את הדרישות למילים חדשות. אם הנגר, והנפחה, והסנדר הנהיינו את הלשון העברית בתמי מלאכם, הן נדרשו להם מילים נוספות לכל כלי מלאכם ולהקל כי כלים האלה, ופעלים לפעולות הנעשה אצלם. אל מי פונים? אל ועד הלשון.

1. הפונה לעיתונים היהודי של "פועלי ציון" בארץ, "אנפאנגי", שיצא בתרס"ז ונפסק. בתר"ע החל לצאת עיתונים העברי "האחדות".

אם הממשלה מכרחת להנהי בכל מחלקותיה את השפה העברית, הן ישנים מנהים תכניות רבים שלא ידוע להם עדין שם בעברית, ואו פונה גם הממשלה אל ועד הלשון. והוא אכן עשתה כזאת לא פעם ולא שתיים.

ובכן בא שניי גודל גם בעבודת ועד הלשון: במקום ועד קטן בירושלים שהיה מתאפס פעם בשבועיים ישם ביום כבר ארבעים חברים לעוד הנחליים לוועדות שונות שכל אחת מהן עוסקת במקצוע מיוחד לה, והועדות הן גם בירושלים, גם בתל אביב, וגם בחיפה.

ובשעה שבמשך שנים לפני המלחמה הקודמת עללה ביד ועד הלשון לפרסום רק חמיש חוברות של "זכרון ועד הלשון העברית", הנה זה עשר שנים שהוא מוציא את רביענו "לשונו" בלי כל הפסקה ונוטן מקום לכל מיני היקורות בלשון מלבד רשות המילים המתחדשות ע"י כל הוועדות השונות במקצועות השוניים. ומלאך זה מפרסם ועד הלשון מזמן לזמן מלוניות קטניות מקצועים לתועלת כל בעל מקצועי, מן המלון למתמטיקה ועד המלון לכל המטבח והתבשילים השונים, ועד המלון לגדלן צאן.

הכרטיסטיה של המילים המתחדשות על ידי ועד הלשון בלבד אשר סדרה במשרדו בזמן האחרון עולה כבר ליותר מעשרה אלפיים מלבים, והוא יכול להבטיח בוגאן על עבודתו שעלה בידו לעבד עד כה.

אך האדם נוצר בעינים המבוקחות בעקר אל מה שלפניו, ועד הלשון שזכה כבר לשנתו החמשים צריך לראות מה היא החובה המוטלת עליו עד ליום השני הבאות, והוא דע הוא כי המלאכה מרבבה הרבה יותר מאשר עד כה. עולמו עתה הוא עולם המכונות עם כל גלגוליהם ואופנייהם, ובית-החרשות למילאים, כאשר קראו לו בלווי בראשונה, מחייב להוציאו תוכרת בקנה מידה הרבה יותר מאשר עד כה.

במשך החמשים שנה עבדו כל חברי ועד הלשון בתנדבות, ואם ישו תקציב גדול עתה לפחות, הן זה בערך לפרסומי השוניים ולפקידי המדעים והמשרדיים אשר אי אפשר לו להתקיים בלבדיהם.

חלק הגון מתקציבו מקבל ועד הלשון מ"מוסד ביאליך", מוסד זה אשר האיש ששמו נקרא עליו היה אחד נשיאי ועדנו מיום הספחו אליו ועד יום מותו. חלק מתקציבו הוא משיג מעובנו של המנוח יצחק ליב גולדברג אשר במשך שנים תמכחו חדש בסכום ידוע. ואת שארית תקציבו הוא מקבל מקוני פרסומי, ובערך מהברי "חברת אמוני הלשון העברית" אשר בארץ.

ועוד הלשון יודע חובתו לעמו, ועמו צריך לדעת חובתו לוועד והוא למען יוכל לעמוד גם בימים הבאים בדרישותיהם על גבה תעודה.

ואנכי, שהייתי חבר ועד זה לימים הוסדו לפני חמישים שנה ועד היום, הנני מבורך את ה' שהחני וקימני והגעני לזמן הזה.

מתוך המאמר 'תחת הלשון העברית בתחום האומה בכלל', 'לשונו כרך', ת"ש, עמ' 277-275.

2. תרך-תרכ"ה. עסקן ציוני ונדרבן בוילנא וברץ, משך שני דורות.